

Особливості управлінської культури викладача сучасного закладу вищої освіти

Груць Галина Михайлівна

Peculiarities of Managerial Culture of a Modern Freelance Teacher

Halyna GRUTS

hrutsg@ukr.net

Пріоритетною метою керівника закладу Сьогодні пред'являються принципово нові вимоги до педагогічних кадрів будь-якої ланки безперервної освіти. Тип викладача-інформатора, транслятора навчальної інформації відходить у минуле. Сьогодні педагог повинен бути розвиненою, творчою особистістю, яка глибоко володіє досягненнями наук про людину та закономірності її розвитку, новими педагогічними технологіями, мистецтвом комп'ютерного навчання, має сформовану загальну, професійну й управлінську культуру. Адаптивний менеджмент в освіті передовсім пов'язаний із присутністю менеджерів в освітньому середовищі, яких ще досі не вистачає. Йдеться, звісно, не про класичних управлінців, які очолюють освітні заклади, а про педагогів, викладачів, яким потрібно розпочинати зміни з себе або в умовах спеціальної психолого-педагогічної підготовки. Це вони зобов'язані професійно здійснювати підготовку студентів до життя у нових економічних і соціальних умовах, стати освітніми менеджерами.

Викладач сучасного закладу вищої освіти, розвиваючи творчі можливості студентів, у пошуках найбільш адекватних методів і прийомів навчання та виховання сам стає творцем та новатором. Творчість викладача – педагогічне керівництво, яке охоплює різні сторони діяльності педагога: побудова лекції, семінару, практичного заняття, проєктна діяльність, науково-дослідна робота, самостійна робота студентів, проведення тренінгів, анкетування, бесіди, робота над організацією студентського колективу, проєктування особистості студентів, вироблення стратегії та тактики педагогічної діяльності з метою формування переконань молодих людей і т. ін. Проте далеко не кожен педагогічний працівник може виявити творчу ініціативу, не кожен викладач возу володіє управлінською культурою. Її варто розвивати, формувати та керувати нею. Управління творчою активністю полягає в тому, щоб розбудити її, спрямовувати у потрібне русло, створити відповідні умови, а досвід найкращих зробити надбанням більшості. Одна з головних вимог до стилю педагогічного керівництва – забезпечити формування стосунків співдружності між усіма учасниками навчально-виховного процесу. Такі взаємини є найважливішим каталізатором творчої активності, як педагогів, так і студентів, обов'язковою умовою ефективного впливу на особистість з метою формування її управлінської культури, цілісного світогляду, ціннісних життєвих орієнтирів.

Завдання викладача везу тепер не лише формувати знани, а й бути фасилітатором, модератором, помічником, партнером, наставником, ментором, коучем, тьютором, супервайзером, мотиватором. Наприклад, фасилітатор створює умови для навчання, він виступає посередником між знаннями та учнями; супервайзер – це радше менеджер навчання, коуч – тренер, режисер, який допомагає студентам самостійно здобувати інформацію, спонукує до пізнавальної активності. Тьюторська технологія передбачає індивідуальну траєкторію студента в освіті під супроводом викладача-тьютора як носія знань різних організаційних форм навчання й досвіду. Звичайно, власні результати особистісних змін викладач помітить одразу. А ось суспільні зміни завдяки його зусиллям ми побачимо лише згодом.

Творча активність педагогів мало залежить від «лобового» тиску ззовні та успішно протікає лише за наявності у викладачів внутрішніх спонукань, особистих мотивів, щирого прагнення досягти високих результатів у роботі. Це можливо за умови неформального ділового співтовариства членів колективу, колег, яке за своєю значимістю значно перевершує багато офіційно встановлених форм навчально-методичної роботи у закладах вищої освіти.

Найдієвішими для творчої діяльності педагогів є оцінні методи: прояв доброзичливої уваги до успіхів та досягнень викладача з боку адміністрації, керівників підрозділів та колег. Розвивати управлінський потенціал своїх підлеглих, аби допомагати кожному викладачу бути лідером в повному сенсі цього слова: вміти спілкуватися, спонукати студентів до творчої діяльності; відзначати і оцінювати кожне досягнення; знаходити вихід з конфліктних ситуацій, бути гранично об'єктивним незалежно від своїх симпатій; вміти підкорятися і дотримуватися субординації; майстерно вести ділові перемовини. Ґрунтуючись на своєму досвіді роботи, ми можемо викладачеві сучасного закладу вищої освіти для подальшої успішної роботи зі студентами дати такі рекомендації: не робіть все самостійно; не вважайте себе кращими за інших; не беріться за всі справи відразу; не відкладайте на завтра те, що можна зробити сьогодні; не перекладайте власні упущення в роботі на інших [1].

Таким чином, викладач сучасного закладу вищої освіти – це не лише посада, але і спосіб мислення, діяльності, життя. Викладач такого штибу – творець освітньої діяльності. Він створює сприятливі умови для діяльності студентів, усвідомлюючи при цьому цінність кожного студента і розуміючи, що ніяка вигода не варта того, щоб домагатися її за всяку ціну.

Отже, управлінську культуру викладача можна представити як процес багатофакторний, у якому існує чимало способів і шляхів оптимального оволодіння ним. Ці шляхи можна поділити на два великих компоненти: операціональні – характеризують сам процес спілкування, показують, яким

чином, за допомогою яких засобів, методів, прийомів досягається контакт зі студентами; особистісні – співвідносяться з самою людиною як особистістю. Ці групи залежать одна від одної і тісно взаємопов'язані. Окрім цього, викладач повинен добре володіти тактикою і стратегією переконання. Аргументація і переконання представляють основну стадію діалогічного спілкування, яка проявляється у протиборстві думок; у ній виявляються особливості особистісних якостей як викладача, так і студента, взаємно оцінюються їх слабкі і сильні сторони. Таким чином, сучасний викладач вимушений мати:

- далекоглядним – вміти виявляти потенціал розвитку кожного студента;
- об'єктивним – вміти виділяти в потоці інформації достовірні факти, відрізнити дійсне від удаваного, справжнє від надуманого;
- послідовним – вміти розв'язувати поставлені завдання, не відволікаючись від мети й з огляду на правові, управлінські та психолого-педагогічні умови;
- заповзятливим – використовувати креативний підхід до професійної діяльності, підкріплений накопиченим досвідом і знаннями, з огляду на сучасні вимоги ринку освітніх послуг;
- мобільним – вміти переносити накопичений досвід на інноваційні сфери діяльності з урахуванням їх особливостей;
- лідером – вміти виділяти головне, відсікаючи деталі, розкривати причини недоліків, вміти раціонально розв'язувати професійні завдання.

Бібліографія:

1. Груць Г. М. (2020). Управлінська культура керівника закладу загальної середньої освіти: шляхи формування. *Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі*: кол. монографія / за заг. ред. В. П. Кравця. Г. М. Мешко, Тернопіль, С. 207-222.
2. Єльнікова Г. В. (2004). Основи адаптивного управління : курс лекцій. Видав. гр. «Основа», 128 с.
3. Лучанінова О. П. (2013). Зміна виховної парадигми вищої освіти України на початку XXI століття. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. / [редкол.: Т. І. Суценок (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя, Вип. 32 (85). 596 с. С. 67-75.

References:

1. Hruts H. M. (2020). Upravlinska kultura kerivnyka zakladu zahalnoi serednoi osvity: shliakhy formuvannia. *Aktualni problemy upravlinnia zakladamy osvity v konteksti stratehii modernizatsii osvitnoi haluzi*: kol. monohrafiia / za zah. red. V. P. Kravtsia. H. M. Meshko, Ternopil, S. 207-222.
2. Ielnykova H. V. (2004). Osnovy adaptyvnoho upravlinnia : kurs lektsii. Vydav. hr. «Osnova», 128 s.
2. Luchaninova O. P. (2013). Zmina vykhovnoi paradyhmy vyshchoi osvity Ukrainy na pochatku KhKhI stolittia. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*: zb. nauk. pr. / [redkol.: T. I. Sushchenko (holov. red.) ta in.]. Zaporizhzhia, Vyp. 32 (85). 596 s. S. 67-75.